

Міністерство освіти і науки України
Національний університет
«Полтавська політехніка імені Юрія Кондратюка»

Тези

**77-ї наукової конференції професорів,
викладачів, наукових працівників,
аспірантів та студентів університету**

ТОМ 2

16 травня – 22 травня 2025 р.

ПСИХОЛОГІЧНІ ЧИННИКИ ФОРМУВАННЯ МОТИВАЦІЇ ДО НАВЧАННЯ В УЧНІВ ПОЧАТКОВОЇ ШКОЛИ

У сучасному освітньому просторі мотивація до навчання є однією з ключових умов ефективного засвоєння знань. Особливо важливим є формування навчальної мотивації в учнів початкової школи, адже саме на цьому етапі закладається фундамент для подальшої навчальної діяльності. Відсутність або недостатність мотивації може призвести до зниження академічної успішності, байдужості до навчання та втрати інтересу до пізнання. Саме тому дослідження психологічних чинників, що впливають на мотивацію молодших школярів, є актуальним і важливим напрямом педагогічної психології.

Проблема мотивації в освітньому процесі досліджується багатьма науковцями. Martin [4] у своєму дослідженні пропонує модель Load Reduction Instruction (LRI), яка поєднує педагогічні стратегії та психологічні підходи для підвищення навчальної залученості учнів. Arias, Soto-Carballo та Pino-Juste [2] виявили, що високий рівень емоційного інтелекту у молодших школярів прямо пов'язаний із сильною мотивацією до навчання. Так, науковці встановили, що 74,6% учнів із високим рівнем емоційного інтелекту демонструють високий рівень академічної мотивації, тоді як серед учнів із низьким емоційним інтелектом цей показник становить лише 39,5%. Vinuela та Fuertes [6] доводять ефективність кооперативного та проєктного навчання у формуванні внутрішньої мотивації учнів. Вони у своєму дослідженні з'ясували, що впровадження кооперативного навчання підвищило рівень внутрішньої мотивації в середньому на 21% у класах експериментальної групи.

Крім того, дослідники Ahlberg і Alerby [1] за допомогою феноменографічного підходу виявили, як саме учні початкової школи розуміють власну мотивацію до навчання, а Tong [5] акцентує на ролі емоційної безпеки, установки на розвиток та підтримки вчителя у формуванні стійкого бажання вчитися.

Сьогодні педагоги стикаються з низкою викликів щодо підтримання навчальної мотивації молодших школярів. Серед основних проблем варто виокремити перевантаження навчальним матеріалом, відсутність індивідуального підходу до учнів, недооцінювання значення емоційної підтримки та низький рівень педагогічної взаємодії. Крім того, у деяких школах переважає авторитарний стиль викладання, який не сприяє розвитку ініціативності та самостійності в дітей, а отже, мотивації до навчання.

На нашу думку, для ефективного формування навчальної мотивації доцільно:

- впроваджувати елементи емоційного навчання (розвиток емпатії, емоційного інтелекту);
- використовувати активні методи навчання: проєктні технології, групову роботу, ігрові методи;
- створювати позитивне емоційне середовище у класі та підтримувати кожну дитину індивідуально;
- надавати дітям можливість самостійно обирати завдання або способи виконання, тим самим розвиваючи внутрішню мотивацію;
- проводити психологічну просвіту вчителів щодо вікових особливостей мотивації учнів початкової школи.

Однією з ефективних вправ для учнів початкової школи є «Щоденник емоцій». Протягом тижня діти щодня малюють свої емоції (наприклад, радість, сум, злість), ситуації, в яких вони виникли, та способи, як вони з ними впоралися. Після завершення тижня вчитель проводить обговорення в колі, під час якого діти вчаться розпізнавати емоції в собі та інших, формують навички саморефлексії та співпереживання. Вправа адаптована з рекомендацій CASEL (Collaborative for Academic, Social, and Emotional Learning, 2023) [3].

Отже, формування навчальної мотивації учнів початкової школи є складним і багатограним процесом, який залежить як від внутрішніх особливостей дитини, так і від зовнішнього педагогічного впливу. Системна підтримка мотивації через емоційне навчання, сучасні методики викладання та сприятливе освітнє середовище сприяє формуванню позитивного ставлення до навчання, що в майбутньому забезпечить успішний освітній шлях кожного учня.

Література

1. Ahlberg M., Alerby E. *Student conceptions of motivation to study revealed through phenomenography. International Journal of Educational Research Open. 2023. Vol. 4. Article 100194. – DOI: 10.1016/j.ijedro.2023.100194.*
2. Arias J., Soto-Carballo J.G., Pino-Juste M.R. *Emotional intelligence and academic motivation in primary school students. Psicologia: Reflexão e Crítica. 2022. Vol. 35. Article 16. – DOI: 10.1186/s41155-022-00216-0.*
3. *Collaborative for Academic, Social, and Emotional Learning (CASEL). SEL Activities for the Classroom. 2023. – URL: <https://casel.org/blog/5-meaningful-standards-based-sel-activities-for-the-classroom/>.*
4. Martin A.J. *Integrating motivation and instruction: Towards a unified approach in educational psychology. Educational Psychology Review. 2023. Vol. 35. P. 35–54. – DOI: 10.1007/s10648-023-09774-w.*
5. Tong F. *Psychological and pedagogical effects on engagement and achievement: Implications for literacy and maths learning. Educational Psychology. 2022. Vol. 42. № 8. P. 931–933. – DOI: 10.1080/01443410.2022.2140275.*
6. Viñuela Y., de Caso Fuertes A.M. *Improving motivation in pre-school education through the use of project-based learning and cooperative learning. Frontiers in Education. 2023. Vol. 8. Article 1094004. – DOI: 10.3389/educ.2022.1094004.*